

ולדרוש¹ להו דאונס שרי –

And they should teach them that by coercion it is permitted

OVERVIEW

The גמרא explained the ברייתא (which stated that משעת הסכנה it was customary to be married on Tuesday) that the סכנה was that the צנועות would rather die than be נבעל by the הגמון. The גמרא asked why is there a סכנה; we should teach the צנועות that if one is threatened with death (to do an עבירה), as by the case of the הגמון, it is permitted to transgress the עבירה, so there will be no סכנה.² Our תוספות discusses how we can say אונס שרי in a case of forbidden relationships.

תוספות asks:

ואם תאמר והא אמרינן בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין עד,א ושם) על כל עבירות יעבור ואל יהרג -
And if you will say; but the גמרא states in פרק בן סורר ומורה, 'for all sins a person should rather transgress them and not allow himself to be killed -

חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכת דמים³ -

Except for idolatry, illicit relationships, and murder where one should allow himself to be killed rather than transgress any of these three עבירות.

תוספות answers:

ותירץ רבינו תם דאין חייבין מיתה על בעילת מצרי⁵ -

And the ר"ת answered; that a married woman is not obligated to sacrifice her life on account of relationships with a(n Egyptian) gentile -

דרחמנא אפקריה לזרעה⁶ דמצרי דכתיב⁷ (יחזקאל כג) וזרמת⁸ סוסים זרמתם -

For the Merciful one discarded the seed of a מצרי as it is written, 'and their

¹ This תוספות should be after the following בתולה ד"ה תוס'.

² This is (seemingly) how תוספות understood the question of ולדרוש להו דאונס שרי. However ד"ה ולדרוש in רש"י explains that שרי means they are permitted to their husbands since they were באונס. See footnote # 14.

³ The question on the גמרא is how can we say that the women are permitted to be נבעל by the הגמון since it is an אונס, but this (seemingly) is a case of עריות, where the ruling is גילוי עריות, where the rule is יהרג ואל יעבר that it is forbidden to transgress it, even if by refusing to transgress the עבירה, one will be put to death.

⁴ In the תורה it reads; דאינה מחוייבת למסור נפשה למיתה על וכו'. Alternately, a married woman is not מחוייב מיתה if she was willingly with a גוי and therefore it is not considered גילוי עריות where the rule is יהרג ואל יעבר (פני יהושע). (See פני יהושע).

⁵ The rule of יהרג ואל יעבר by גילוי עריות is only with illicit relationships with Jews, but not with gentiles. There the rule remains יהרג ואל יעבר (even though she is an איש).

⁶ יבמות צח,א.

⁷ The two פסוקים in יחזקאל read; כ ותעגבה על פלגשיהם אשר בשר; יש ותרבה את פנוניתיה לזכר את מי נעוריה אשר ונתה בארץ מצרים. This may explain why תוספות mentions מצרי, when he really means all the gentiles.

⁸ This refers to the flow of their seed. And even though one is מחוייב מיתה for relations with an animal; however that is not גילוי עריות for it applies even to an unmarried woman (see רש"י ש).

flow is the flow of horses?

offers a proof that יהרג ואל יעבר does not apply to גילוי עריות with gentiles:

ומייתי ראיה דפריך בפרק בן סורר ומורה (שם,ב) הא אסתר פרהסיא הואי⁹ -

And the ר"ת brings a proof, for the גמרא in asks, but אסתר was public knowledge -

ולא פריך והא אסתר גילוי עריות הוא משמע דמשום עריות לא הוה מיחייבא¹⁰ -

But the גמרא did not ask, but by אסתר it was גילוי עריות (where the rule is יהרג ואל יעבר), so how was she permitted to be with אחשורוש (אחשורוש), this indicates that she would not be obligated to sacrifice herself for עריות, since אחשורוש was a גוי (so it is not considered גילוי עריות, for which one is to be יהרג ואל יעבר).

derives a halachic ruling from this:

ומתוך כך התיר רבינו תם לבת ישראל שהמירה ובא עליה עובד כוכבים¹¹ -

And because of this (that the גוי of a ביאה is not considered a ביאה [of עריות]), the ר"ת permitted a Jewish woman, who converted (out of her faith), and a gentile lived with her; the ר"ת permitted -

לקיימה לאותו עובד כוכבים כשנתגייר -

To have that gentile retain her as a wife, when the גוי converted to Judaism, and she too returned to her faith -

דלא שייך למימר אחד לבעל ואחד לבועל¹² בביאת מצרי דהוא כביאת בהמה -

For the rule of אחד לבעל ואחד לבועל is not applicable by the ביאה of a גוי, for his ביאה is like the ביאה of an animal.

In summation; the view of the ר"ת is that ביאה with a גוי (while it is forbidden) is not considered a sufficient ביאה of עריות, that would require יהרג ואל יעבר (even if the woman was married),¹³ and would not forbid her to marry the בועל (the גוי), even if she was ברצון.

⁹ On the עמוד א' there, רבין said in the name of ר' יוחנן that if the sin is performed in public, then even for an עבירה קלה the rule is יהרג ואל יעבר (otherwise it is a 'חילול ה'). The גמרא asked, so how was אסתר permitted to be with אחשורוש, for there it was a פרהסיא. The גמרא answered that אסתר is considered עולם קרקע; meaning that she (as a woman) was passive in their relations.

¹⁰ However (if not for the fact that she was עולם קרקע) she should have sacrificed herself on account that it was עבירה קלה which is [at least] an ביאת גוי (even for מסירת נפש and requires חילול השם), since that is a פרהסיא.

¹¹ The woman was married to a ישראל at this time (he did not divorce her [yet]).

¹² The rule is if a married woman (willingly) had extramarital relations, she is subsequently forbidden to be with her husband and the adulterer. Here too since she was married (to a ישראל) when the גוי was עליה, so seemingly even after her husband divorced her she should still be אסורה to the בועל (the גוי). However the ר"ת permitted her to marry the convert who was בועל her while she was married to the ישראל.

¹³ Therefore there is no need to say that אסתר קרקע עולם היתה in order to justify how she lived with אחשורוש.

תוספות presents a dissenting opinion:

ואין נראה לרבינו יצחק בן מרדכי דהא על ידי ביאת עובד כוכבים נאסרה לבעלה -

And the ר"ת that the גוי (who was בועל her) is מותר to her, for a woman becomes prohibited to her husband through the ביאה of a גוי (if she was מזנה willingly) -

כדאמר הכא דאיכא פרוצות¹⁴ -

As the גמרא states here, 'for there are פרוצות', who are מזנה ברצון and therefore we cannot tell them שרי אונס שרי. It is apparent from the גמרא that they would become אסור to their husbands since they were מזנה ברצון with the הגמון -

תוספות offers an additional proof that a woman who was מזנה ברצון with a גוי is אסורה לבעלה:

ובפרק האשה שנתארמלה (לקמן כו,ב ושם) גבי האשה שנחבשה בין העובדי כוכבים -

And in פרק האשה שנתארמלה, regarding a woman who was taken into custody by gentiles, the משנה -

אמרינן¹⁵ דברצון אסורה לבעלה -

States, if she was מזנה willingly she is prohibited to her husband -

תוספות offers a final proof that if she was נבעלה ברצון to a גוי she is אסורה לבעלה:

ואמר נמי במגילה (דף טו,א) כאשר אבדתי אבדתי¹⁶ כאשר אבדתי מבית אבא¹⁷ אבדתי ממך¹⁸ -

And the גמרא, in מסכת מגילה, also explains the פסוק of כאשר אבדתי אבדתי to mean just as I was lost from my father's house I am lost from you (מרדכי) -

אלמא לגבי בעלה לא חשיבא בעילת מצרי כביאת בהמה והוא הדין לבעל¹⁹ -

It is evident (from these three גמרות) that regarding her husband, the בעילה of a גוי is not considered like the ביאה of a בהמה, (for she becomes לבעלה), and the same rule applies to the בועל that even if he is a גוי, she is אסורה to the בועל as well.

The ריב"ם responds to an anticipated difficulty:

אף על גב דאין זנות לבהמה ואין ביאת בהמה פוסלת ואוסרת -

Even though there is no זנות for a בהמה and the ביאה of a בהמה does not

¹⁴ This proof is more readily understood according to פרש"י (see footnote # 2), that ולדרוש להו דאונס שרי means that they are permitted to their husbands. However according to תוספות that it means that they do not require to be מוסר נפש, the גמרא answers that the פרוצות will do it ברצון which is certainly prohibited (even) according to the ר"ת, but there is no proof that they are אסורות לבעליהן (see הפלאה).

¹⁵ The משנה there (actually) states that if she was נחבשה for נפשות, she is אסורה לבעלה (See תוס' רש"י and there).

¹⁶ אסתר ד,טז.

¹⁷ This means that while she was with אחשורוש she could not keep all the מצות as an ordinary Jew.

¹⁸ For this time אסתר went to אחשורוש willingly so she becomes אסורה to her husband מרדכי.

¹⁹ The ר"ת did not discuss whether she is מותרת לבעל, only that she is מותרת לבעל, therefore the ריב"ם concludes that since she is אסורה לבעל (from the proofs that were just mentioned) she must also be אסורה לבעל. The ביאת גוי is either considered a ביאה, so she should be אסורה לבעל also, and if it is not considered a ביאה why is she אסורה לבעל.

disqualify her from כהונה, **and does not forbid her** to her husband -

כדאמרינן בפרק הבא על יבמתו (יבמות נט,ב) ביאת מצרי היא ביאה -

As the גמרא **rules in** פרק הבא על יבמתו (כהמה) **is** considered a **ביאה** to prohibit her to her husband and to her בועל the גוי.

The ריב"ם responds to another anticipated difficulty:

וכי אפקריה רחמנא לזרעיה הני מילי לענין דאין לו חייס וזרעו חשוב כזרע בהמה -

And that which we say that **the Merciful one was לזרעיה**, **that is only regarding that he has no lineage and his children are considered like the children of a בהמה**, but regarding איסור she becomes אסורה לבעל ולבועל even by a גוי.

The ריב"ם offers an alternate answer how we can say ולידרוש להו דאונס שרי, since it is a matter of גילוי עריות²⁰

ויש לומר דהכי פריך ולדרוש להו דאונס שרי לפי שהאשה היא קרקע עולם ולא עבדה מעשה -
And one can say; that this is the question of דאונס שרי; since the woman is merely like the 'ground of the world', she is passive and does not do any action, therefore she is not required to be יעבר ואל יהרג even by גילוי עריות²¹, only the man needs to be יעבר ואל יהרג by עריות -

כדמשני בפרק בן סורר ומורה אסתר קרקע עולם היתה -

As the גמרא **answered in** פרק בן סורר ומורה **והא אסתר** regarding the question of גילוי עריות, since **קרקע עולם** was אסתר, that פרהסיא הוי, similarly there is no difficulty here by קרקע עולם, since the women are קרקע עולם.

anticipates a difficulty: תוספות

והא דלא פריך התם²² גילוי עריות הויא²³ -

And the reason the גמרא there **did not ask** (before we answered עולם), but **קרקע עולם** (why did the גמרא ask instead הויא פרהסיא הויא) –

גילוי עריות by יהרג ואל יעבר of the rule of תוספות responds that regarding

דפשיטא ליה דאיכא לשנויי קרקע עולם היא ואין לה למסור עצמה -

²⁰ According to the ריב"ם that the גוי ביאת is considered a ביאה to prohibit her לבעל ולבועל, so therefore having ביאה with a גוי while married is included in גילוי עריות, where the rule is יהרג ואל יעבר; how can the גמרא say ולידרוש להו דאונס שרי.

²¹ This סברא of קרקע עולם is only to exempt her from יעבר ואל יהרג (and permit her to her husband if it was אונס); however when there is no אונס, a woman is equally guilty as the man and they are both מחוייב מיתה.

²² סנהדרין עד,ב.

²³ This would seem to support to view of the ר"ת that there is no גילוי עריות by a גוי, not like the view of the ריב"ם.

That it was obvious to the גמרא that we can answer that אסתר was קרקע עולם and is not required to sacrifice herself -

אבל לענין חילול השם לא היה נראה לו שיועיל טעם דקרקע עולם²⁴ -

However regarding the 'desecration of the name' (that she lived with אחשורוש (בפרהסיא) the גמרא did not assume that the reason of קרקע עולם is sufficient to allow אסתר to transgress the איסור of חילול השם, and therefore asked how was she permitted to be since it was בפרהסיא שם שמים -

ומשני קרקע עולם היתה ואפילו חילול השם ליכא²⁵ -

And the גמרא answered that אסתר was קרקע עולם and there is not even חילול השם.

anticipates a difficulty: תוספות

ובפרק מצות חליצה (שם קג,א ושם) דפריך גבי יעל²⁶ והא קמתהניא מעבירה -

And in חליצה, 'but she derived pleasure from the עבירה' -

ומשני טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים שהטיל בה זוהמא -

And answered in the name of רשב"י that the goodness of the wicked is evil by the righteous, for he inserted filth into her so therefore she was not מתהניא.

This concludes the גמרא there. תוספות explains the difficulty -

ולא משני קרקע עולם היתה²⁷ -

And the גמרא did not answer that יעל was קרקע עולם (and therefore she was permitted to be with him) -

responds: תוספות

משום דהתם לא פריך אמאי לא מסרה עצמה דהא לא היה רוצה להמיתה²⁸ -

Because the גמרא there did not ask, 'why she did not sacrifice herself'; since he did not want to kill her -

²⁴ The reason why the גמרא thought initially that קרקע עולם can explain גילוי עריות but not פרהסיא, is because it is understood that קרקע עולם does not make it entirely permissible (see footnote # 21), rather קרקע עולם (by אונס) makes it a lesser עבירה (than גילוי עריות), and therefore there is no חיוב for מסירת נפש; however regarding פרהסיא, one is required to be עובר even for an עבירה קלה, therefore the גמרא initially assumed that קרקע עולם is no היתר.

²⁵ Since אסתר is קרקע עולם, she is not doing anything and additionally she was forced, therefore it is not a חילול ה'.

²⁶ The גמרא there states that אסתר (when he was escaping from ברק) was בועל יעל (seven times), with her consent (for she intended to tire him out [see ד"ה בין רש"י] and kill him)

²⁷ According to the גמרא there is understood; since ביאת נכרי is not a ביאה (to a certain extent) therefore the question was, that even though it is not a ביאה, but it is still an עבירה and she was מעבירה, and the answer is that there was no הנאה. However according to the ריב"ם, that ביאת נכרי is a regular האסורה, the question is not merely הנאה, but rather that she was עובר an עבירה of יעבר ולא יהרג, and the fact that she had no הנאה, does not explain how she was allowed to do it. The only possible explanation would seem to be that she was קרקע עולם, which the גמרא does not give; proving that קרקע עולם is not an answer for גילוי עריות, only for חילול ה' (see סוכ"ד אות סט).

²⁸ Therefore, in a certain sense, she was doing an עבירה, by being with him willingly. See later in this תוספות.

דאדרבה היה צריך שתשמרהו -

For on the contrary סיסרא **needed** יעל **that she should watch him** in order that ברק should not capture him -

אלא הכי פירושו והא מתהניא מעבירה למה משבחה הכתוב²⁹ מנשים באהל³⁰ תבורך -

But rather this is the question of מעבירה **ועהא מתהניא מעבירה; והא מתהניא מעבירה** **פסוק** praise יעל **by saying; 'she (יעל) will be blessed by³¹ the women who are in the tent'** (because of their modesty) -

ודרשינן בנזיר (דף כג,ב ושם) גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה³² -

And נזיר **in** נזיר **derives** from this פסוק **that a sin for the sake of** ה' **is greater than a** מצוה **which is performed** שלא לשמה **-**

ופריך דיעל נמי הוה עבירה שלא לשמה דהא מתהניא מעבירה -

And the גמרא **asks** there **that also** by יעל **it was an** לשמה **עבירה**, since she **derived pleasure from the** עבירה **-**

ומשני דלא מתהניא ועשתה עבירה לשמה כדי להציל את ישראל:

And the גמרא **answered** **that she derived no pleasure and she did the** עבירה **עבירה** **in order to save** ישראל **כלל**.

SUMMARY

The view of the ר"ת is that ביאה with a גוי is not considered a sufficient ביאה of גילוי בועל, that would require יהרג ואל יעבר and would not forbid her to marry the גוי (the גוי), even if she was ברצון מזנה ברצון. The ריב"ם maintains that ביאה with a גוי forbids her לבועל ולבועל and the only אונס by היתר is because of קרקע עולם.

THINKING IT OVER

Our case with להגמון תבעל is a case of פרהסיא; why did תוספות asks only on account of גילוי עריות, when he could have asked that it is a פרהסיא?³³

²⁹ תבורך מנשים יעל אשת חקר הקיני מנשים באהל תבורך. פסוק reads: שופטים ה, כד

³⁰ This refers to the אמהות where the תורה writes (regarding all of them) that they were in a tent

³¹ Another interpretation is that she will be blessed 'more than' the women in the tent.

³² The sinful relationship of יעל with סיסרא is better (since it was לשמה) than the מצוה of the relationship between the אמהות and the אבות (since it was שלא לשמה), because the אמהות derived pleasure.

³³ See מהר"ם שי"ף.